

תמצית הדף היומי

פרשת קרח

יומא נו- סב

דף נו

דעת ר' יהודה דאין בריה: א. בהוי"א מהלוקח יין מבין הכותים ע"ש עם השיכה דל"מ מיחל ושותה את המע"ש מיד, ואילו ר"י אוסר, ודחי' דהתם טעמא שמוא יבקע הנוז. ב. מדתני איז בשם ר"י דאין אדם מתנה על שני עירובין כאחת דאין בריה. [אך למורה ומעורב יכול אם כבר בא הכס]. * במשנתנו אמר ר"י שהיה רק כן אחד ולכן נטל דם הפר ואח"כ נטל דם השעיר ודלא כרבנן דס"ל שהיה שנים, והטעם שלא כתבו ובכך לא יטעו, להוי"א דלית ליה לר"י כתיבה, ודחינן מהשופרות שהיו כתובין עליהן, ומסקינן דמשום חולשא דכה"ג לאו אדעתיה, כשם שאין סומכין שיבחיין אויזהו דמו של פר ע"י שהוא מרובה [דמעה לקבל את כל הדם] וע"י שהוא סומך [הש"ע קרא לפני רבא: יצא הניחו על כן השני שבהיכל נטל דם הפר והניח דם השעיר, וא"ל רבא דהוי דלא כחד, אלא ניתני הניח דם השעיר ונטל דם הפר.

דף נז

וכן יעשה לאהל מועד' לומר שמוזה גם בהיכל כנגד הפרוכת אחת למעלה ושבע למטה מדם הפר ומדם השעיר, וכתוב 'השוכן אתם בתוך טומאתם' אף כשטומאתה בין שוליה. ולא הוי דבר הלמד בהיקוש שאין חוזר ומלמד בהיקוש להיכל, והטעם א. הוי הימנו ודבר אחר [יעקר ההואות כתיב ורק מנין ההואות ילפ] ודחי דאיכא למ"ד דחשיב כהיקוש. ב. מקומות גמרי מהדדי ולא ההואות וזה לא נלמד בהיקוש ראשון. ג. חוץ מפנים בהדא זימנא גמר [ואנב דמקיש לאחת למעלה בשעיר וז' למטה דפר המפורשים, מקושי נמי למה שלמד בהיקוש]. * הזאת דם ושעיר של יוה"כ פ, וכן של פר העלם דבר של ציבור לא היתה על הפרוכת אלא כנגדה, ועל שניהם העיר ר"א ברבי יוסי שראה את הפרוכת והיו עליה טיפי דמים, ומכך שהיו סדורין ידע דשל פר ושעיר של יו"כ פ הם, ואילו שלא היו כסדרן ידע דפר העלם דבר של ציבור ניתנה. * דיני התערובת בדם הפר והשעיר: א. נתערבו לו דמים בדמים קודם שנתן בפנים כלום, לרבא נתן אחת למעלה ושבע למטה ויהיה לו לכאן ולכאן, ור' ירמיה דחה ואת דכתיב וכלה מכפר שיש ליתן דם הפר לפני השעיר [והבא נתן דם השעיר למעלה לפני דם הפר דלמטה]. אלא נתן פעמיים אחת למעלה ושבע למטה, הראשונה לשם פר והשנייה לשם שעיר. ב. נתערבו לו הדמים במתנות האחרונות [אחר שנתן אחת למעלה לשם פר]. לר"פ נתן ז' למטה לשם פר ושעיר ואח"כ אחת למעלה לשם שעיר, ודחי שיש ליתן למטה ואח"כ למעלה, אלא נתן ז' למטה לשם פר, וחוזר ונתן אחת למעלה ושבע למטה לשם שעיר. ג. נתערבו כוסות בכוסות, נתן וחוזר ונתן ג' פעמים [ונמצא שנתן דם הפר לפני דם השעיר מוקצת מהדמים, לכ"ז נתן את המתנות ממה שלא נתערב, ולר"פ השיריים דחויים והולכים לאמה כיון שלא יכול היה לזרוק, ולר"ה בר"י שופכו ליסוד כדון שירים כיון דלא דחאו בידיים]. * קיבל דם הטאת בדי כוסות והוא מכלל אחת הנותת דינו כשיריים ונשפך ליסוד, ואם לא היה אלא מאחת: לת"ק דם שאר הכוסות אינו כשיריים דכתיב ואת דמו ישפוך ולא כתיב 'כל', אך לראב"ש דינו כשיריים הנכלל בקרא דואת כל דמה ישפוך, וקרא דואת דמו ישפוך קאי לשיריים שבצואר בהמה.

דף נח

לר' יאשיה מערב את דם הפר והשעיר ואילו לטעמיה דכל שלא חילק הכתוב בהדיא משמע שניהם כאחת [נבי איש כי יקלל את אביו ואת אמו דאי לאו ששנה הכתוב אביו ואמו קילל הו"א דאני חייב אא"כ מקלל שניהם], ודחי' דאפשר דאתי אף כר' יונתן דמודה הכא שמערב מדכתיב אחת בשנה, ומיתניין ברייתא דלא ס"ל הכי אלא דלר' יאשיה מערב ומוכיח כן מדכתיב אחת, אך לר' יונתן אין מערבין דכתיב מדם הפר ומדם השעיר, ומפרש אחת דמכל דם יזה רק אחת בשנה ולא שנים. * האיבעיות בהצניעה א. הניח מזורק בתוך מזורק מן בנינו רויקן, ומיימיין דאמרנן במשנתנו נתן את המלא בריקן ומאי לאו דהושיב מזורק מלא לתוך רויקן, ודחי דהוה עירוי נוסף בכדי שדם הפר והשעיר יתערבו יפה, וליכא להביא ראייה מהא דרגל חבירו הוצעת כיון שאינה מתבטלת כלפיו. ב. לר"ב בעי האם דרך שירות בכך, ופשטינן מקרא דכלי השרת אשר ישרתו בהם ש"מ דאיכא שירות אחד בשני כלים. ג. בעי בהניח סוב בתוך המזרק וקיבל בו את הדם דהוי מין באשניו מינו ומאיךך מוחלל, ופשט לר"ק מספוג שאינו חוצץ בין המים לכלי בקידוש, ודחי דמאי קלישי, ולר"ב פשט דבדס כשר בקוביא פסול. * בזמן שמוזה מפר ושעיר של יוה"כ על הפרוכת היה עומד לפניו מן המזבח, מדכתיב לאחמ"כ יוצא אל המזבח: מכלל דקודם לכן היה עומד לפניו. וכשמוזה מפר כהן משיח ופר הקנה היה המזבח חוצץ בינו לפרוכת מדכתיב מוזבח קטורת סמים לפני ה' בדמעטין דהכהן אינו לפני ה'. * אינו מתחיל את המתנות בקרן שפוגע בה תחילה שהיא מערב דבעינן שיצא מכל המזבח, ולר"ע מתחיל מקרן מזרחית דרומית כלפי שמאל ומסיים בצפנית מזרחית, ולר"ה מתחיל ממזרחית צפנית כלפי ימין ומסיים בדרומית מזרחית [מקום שריה"ג מתחיל שם ר"ע פוסק] וטעם מהלוקתם א. בדרמי בר יחזקאל דים שעשה שלמה סדר הבקר היה מימין לשמאל דכל פינות יהיו לימין, דריה"ג אית ליה דרמי בר יחזקאל ור"ע לית ליה. ב. למ"ע אית אתה דרמי בר יחזקאל ופליגי אי ילפינן פנים מוחין [מוזבח הוזה ממוזבח החיצון שפונה בו לימין], ולר"ע פונה לשמאל משום שחזור לקרן שפגע בה תחילה [דהיה צריך ליתן בה משום אין מעביריין אלא דבעינן שיצא מכולה מוזבח ולכן חזרו ונתנו וכן חזרו ונתנו בה אח"כ]. ג. נח"ג האם הקפה ביד או ברגל דלר"ע הקפה ביד דכוליה מוזבח פנימי במקום חדא קרן החיצון, אך לריה"ג מקיף ברגל דלר"ע דפנימי כסביב דחיצון [וכן נתנו שני כה"ג שנשתירו מנקדש ראשון טעם לדבריהם]. ד. לכ"ז הקפה ביד ולריה"ג ילפינן יד מרגל ולר"ע לא ילפינן, אך דחי' דליכא למימר דלריה"ג הקפה ביד דס"ל כת"ק דמקיף ברגל.

דף נט

משנתנו כדעת ר' יהודה בדעת ר"א שבמקומו עומד ומחטא ועל כולן נותן מלמטה למעלה [שכך נוח יותר] חוץ מזה שהיתה לפניו שנותן מלמעלה למטה שלא יתלכך בגדו, אך לר"מ על

כולן נותן מלמעלה למטה [על זו שלפניו נותן כן שלא יתלכך בגדיו, ועל של צדדיו ממשך כדרך שהתחיל] חוץ מאותה של אלכסון שנותן מלמטה למעלה. * מזה על טהרו של מוזבח שבע פעמים, והיינו להוי"א פלגיה דמוזבח כדאמרי אינשי טהר טהרה והוי פלגא דיומא, ונדחה שהרי מפנה את הגחלים ונותן על גגו, ומסקינן דזהו גילוי של מוזבח [וכעצם השמים למהר]. ונותן היכן שסיים את המתנות של הקרנות שנאמר וטהרו וקדשו [מקום שקדשו שם מהר]. ופליגי האם היה זה בצד צפוני [ס"ל להנייה משום דפתח בדרום קאי ומתחיל להוזה במזרחית צפנית ומסיים במזרחית דרומית] או בצד דרומי [ס"ל לר"י דפתח הפרוכת בצד קאי ומתחיל במזרחית צפנית ומסיים במזרחית דרומית]. * מקום שפיכת שיירי הדם: א. לתנא דמתניתין של מוזבח הפנימי ליסוד מערבי שהוא סמוך לפתח ההיכל שהיה במערב [ונפק"ל מדכתיב ואת כל דם הפר ישפוך] ושל מוזבח החיצון ליסוד דרומי שהוא סמוך לירידה מהכבש. ב. לר' ישמעאל שניהם ליסוד מערבי כמו שפירשה התורה גבי פנימו. ג. לרשב"י שניהם ליסוד דרומי, הפנימי משום שהוא סמוך לפתח ההיכל שלישיתו היה בדרום, והחיצון כאותו משום שפירשה התורה גבי פנימי [ואמרין דאמרו תלמידי רשב"י שר' ישמעאל חזר והודה דשניהם בדרום ומשנה גברי לנגר]. * דיני מעילה: אלו ואלו מתערבין באמה ויוצאין לנחל קדרון, ולדעת חכמים ליכא מעילה בדמים, אך לר"מ ור"ש מועלין מדרבנן [לשלם קרן אך לא להסוף חומש], ולר"ז ליכא מעילה מדהאורייתא שנא: לכם ומשמע שלכם, או לכפר דניתן לכפרה ולא למעילה, או"ג כתיב הוא דלפניו כפרה אבל אחר כפרה שאין בו מעילה, ואיצטרך לתת קראי למעט: א. מעילה. ב. נותר. ג. טומאה, אבל לפיגול אי"צ קרא, דאיסור מילול הוא רק במה שדבר אחר מתירו, ודם חשיב מתיר בעצמו. * אין לך דבר שנעשית מצותו ומועלין בו, דתרומת הדשן [טעונה גזירה דכתיב ושמון] ועגלה ערופה [אליבא דרבי דוסא דבגדי כהונה מותרין לכהן הדיוט, אך לרבנן אף בבגדי כהונה של כה"ג טעונים גזירה דכתיב והניחם שם] הוו שני כתובין הבאין כאחד ואין מלמדוין, ולמ"ד דמלמדוין איכא תרי מיעוטי שנאמר ושמו והערופה.

דף ס

ביהכ"פ אם הקדים מעשה להכירי לא עשה כלום וזהו בדרים הנעשים בבגדי לבן, לר' יהודה דווקא בפנים, ולר' נחמיה אף בחוץ, והשמעות: א. טעם מהלוקתם להוי"א בפסוק והיתה זאת לכם לחוקת עולם אחת בשנה וכתביב ביה חוקה דקאי לר"י על מקום הכפרה, ולר"ז על הבגדים שעובדים בהם אחת בשנה, ודחי טעמא דר"י משום דלא כתיב מקום, ומסקינן דשני מיעוטי כתיבי זאת וזאת: וזאת חד למעוטי בגדי זהב, והשני לר"י לבגדי לבן בחוץ, ולר"ג שאם הקדים עבודה לשפית השיריים דאינו מעכב, אך לר"י שיריים מעכבי כפרה וכדאמרין דנח: האם פלוגתייהו במשמעות או בשיריים מעכבים. ג. קטורת שחפנה קודם שחיתתו של פר לא עשה כלום, ואתי להוי"א רק כר"ג, ולמס' אף כר"ג דצורך פנים כפנים, והא דאמרין בנשפך הדם יחזור ויזהו ולא קאמר יחזור ויחפון משום דבקטורת לא קמיירי [אך אי"ה דחזרו ויחפון].

דף סא

הקדים ואת דם השעיר להזאת דם הפר חוזר ומוזה מדם השעיר אחר דם הפר, וכשמקדים בהזאה של לפני ולפנים צריך גם לחזור ולשחוט שעיר, ובמשנה לא הוזכר זאת משום דאמרי ביהכל. * דברי ר"א ור"ש בנשפך הדם: א. דם הטאת של יוה"כ שישפך לאחר שגמרי מתנות קדוה"ק או ההיכל או המזבח, כאשר מביא קרבן נוסף אי"צ לחזור על המתנות שנאמר ויכילה מכפר את הקדש ואת אהל מועד ואת המזבח [מנה הכתוב ג' חילוקי מתנות להזאה]. אבל בנשפך הדם באמצע סדרת המתנות לר"מ יתחיל מתחילת הסדר שנא: מדם הטאת הכיפורים אחת בשנה למעט שתי הטאות [שלא יהי מדם ב' בהמות], ור"א ור"ש דרשי למעט שתי חייטוין ולכן מתחיל מהמתנה שפסק. ב. מצורע ביום טהרתו מביא לוג שמן ומזיין עליו בהיכל ונותנין על הבהונת הוראש, ומייתי דה"נ פליגי בנשפך הלוג מהיכן חוזר וכדלעיל, אך לכ"ז עמתת הראש לא מעכבי דכתיב ומיחר והנותר דהוי שיריים דשיריים, אך שיריי מנחה שחסרו מעכבות דהוי שיריים. ג. אמרינן דה"נ אשם מצורע ששחטו שלא לשמו לר"מ ביא אחר וישחוט דכמאן דליתא דמי [דבטל מה ששעה], ולר"א ור"ש אין לו תקנה דמה שעשה לא בטל, ואחר אינו יכול להביא דכתיב כבש אחד, ולר' חסדא אף לר"מ אין לו תקנה שנאמר והקריב אותו' ואשם, ותנא דבריייתא כוונתו צריך מקין לו תקנה, וכדאמר ר' אבינא גבי נזיר ממוזרש שצריך העברת שער [אך לר' פדת מרבי על מקום שער]. ד. לר"א ור"ש כולהו מטמאין בגדים וטעונים שריפה בבית הדשן, ולר"מ רק האחרון הואיל ובו גמר הכפרה, ופליגי האם שולח לעזאזל את השעיר האחרון הואיל וגמר בו את הכפרה, או את השעיר הראשון וכר' יוסי דאמר מצוה בראשון גבי קופות דתרומת הלשכה דצריך לסמן את הראשון, ודחי' דשם זה מטעם דנראית ראשונה להקרבה, ולמסקנא ממפריש פסחו ואבד דשניהם נראו בחצות ובכ"ז מצוה בראשון [ואם השני מוכרח יביא את השני].

דף סב

הדברים שמצוות שיהיו שווין ומגין: א. שני שעירי יוה"כ פ מצוותן שיהיו שווין במראה קומה ודמים [וכן שתלה לקחת כאחד] וילפינן לה מיתורא דשני דכתיב ג' פעמים, ולכן הוי"א שיהא לעיכושא, וכת"ב שיעיר שיעיר לרבות. ב. כבשי מצוה מצוותן שיהיו שווין דכתיב יקח שני כבשים, ותני תהיה להוי"א לעיכושא, ודחי דכבש ריבה, ולמס' אין לשאיר הויית דמצורע. ג. כציפורי מצוה איכא יתורא דשתי ציפורים, ונאמר ציפור לרבות, ותהיה אתי לשאיר הוייתו. ד. ככבשי התמיד נאמר שנים ומקשינן שיהיו שווין למצוה, ודחי' דשנים ואיצטרך למכועות השחיטה שיהיה כנגד היום, וכדמצינן דתמיד של שחר היה נשחט על קרן צפנית מערבית על טבעת שניה, ותמיד של בין הערבים היה נשחט על קרן מזרחית צפנית של מוזבח על טבעת שניה. ד. במוספין של שבת דכתיב 'שני כבשים' צריך שיהיו שווין.